

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У сучасному інформатизованому суспільстві, світі розвитку та становлення глобального суспільства знань, відповідаючи на виклики часу та нові суспільні запити, університети створюють інноваційне освітнє середовище з перспективою інтеграції національної системи освіти в європейський освітній простір. Ефективне використання інформаційно-комунікативних технологій у системі вищої освіти «створює реальну можливість здійснювати навчальний процес на якісно новому рівні, сприяє інтеграції традиційної системи навчання з новими технологіями, використовуючи багаточисельні канали передавання інформації...» [1, с. 89].

Інформаційне освітнє середовище є тією системою інформаційних освітніх ресурсів та інформаційно-комунікативних технологій, яка забезпечує взаємозв'язок учасників освітнього процесу і направлена на досягнення максимальної якості підготовки фахівців.

Реалії сучасної освіти дозволяють підтримувати постійну комунікацію між учасниками освітнього процесу: спілкування у віртуальному навчальному середовищі веб-класу, проведення онлайн-семінарів (вебінарів), онлайн-зустрічей, інтернет-конференцій; спілкування студента з викладачем-консультантом, студентами групи, з адміністратором-консультантом через онлайн-чат (Online-chat), офлайн-пошти (Offline-e-mail).

Враховуючи новітні освітні тенденції, актуальності у наш час набуває оволодіння мистецтвом презентації учасниками освітнього процесу: науково-педагогічними працівниками і здобувачами вищої освіти. Як майбутньому фахівцю-професіоналу, а нині студенту, так і викладачу важливо професійно реалізуватися, вміти творчо розкритися, а це можливо при оволодінні комунікативною компетентністю, до складу якої входить вміння презентувати свій виступ, себе, тобто організувати та провести презентацію, активізувавши аудиторію для досягнення поставленої мети.

У сучасній лінгвістиці вироблений термін-еталон поняття «презентація» – це публічне представлення чого-небудь нового, що недавно з'явилося або було створено для ознайомлення, реклами чи для підвищення

популярності [2; 3; 4]. Проте на сучасному етапі така дефініція є занадто абстрактною і не враховує специфіки розвитку інформаційних ресурсів. У наукових дослідженнях в управлінській, рекламній, маркетинговій сфері, PR-технологіях презентація розглядається як певний захід за сценарієм або публічне представлення реклами, використовуваних технологій; ознайомлення громадськості з новою продукцією; демонстрація досягнень або можливостей компанії; інформування про тенденції або плани розвитку фірми [5; 6].

У сфері освіти в окремих дослідженнях презентація є методом навчання, інтерактивним спілкуванням, мультимедійним інструментом, який використовується в освітньому процесі для переконливості виступу, наочної ілюстрації фактів, явищ та ін. [7; 8].

Проте цілісної характеристики презентації як комунікативної взаємодії у професійній діяльності викладача та в процесі навчання здобувачів вищої освіти недостатньо розкрито. В контексті нашої теми прийнятним є визначення, що «презентація – спеціально організоване спілкування з аудиторією, мета якого переконати або спонукати її до певних дій» [9, с. 190].

Презентація як комунікативна взаємодія має три складові: самопрезентація (виступаючий незалежно від власного бажання презентує себе перед аудиторією, демонструючи мистецтво переконуючої комунікації), публічна промова (створення та виголошення тексту), власне презентація (створення презентації з використанням мультимедіа-технологій і використання її з метою комунікативного впливу на слухачів). Найбільшою популярністю користуються дві технології створення комп'ютерних презентацій, що реалізовані в програмах MS PowerPoint і Adobe Flash.

Головними комунікантами в освітній сфері виступають науково-педагогічні працівники і здобувачі вищої освіти. Презентації виконують такі основні функції: демонстраційну, інформаційну, комунікаційну, гносеологічну, організаційну, управлінську, аксіологічну, етичну, експресивну, емотивну та ін.

У залежності від комунікативної взаємодії, яка визначається домінуючими ознаками, презентація поділяється на різні типи: за видами, за метою та завданнями, за стилем повідомлення, складом аудиторії, тривалістю виступу, комунікаційною моделлю та місцем проведення.

Класифікація презентацій за видами, яка подана С. Шевчук, є найбільш поширеною у науковій літературі, а саме: за сценарієм, інтерактивна презентація, автоматична презентація, навчальна презентація (презентації-семінари, презентації для самоосвіти, презентації-порадники) [9, с. 190]. Проте освітня діяльність викладача передбачає наукову складову, яка

реалізується у публічних виступах при захисті дисертацій, на конференціях та ін., отже – це наукові презентації (виступ, повідомлення, доповідь). Навчальна презентація логічно доповнюється презентацією-конспектом викладача, а також презентаціями, які підготовлені студентом для виступу на заняттях, конференціях, зборах та ін., – це презентація-повідомлення, презентація-виступ, презентація-доповідь.

В залежності від того, до якої освітньої установи належить аудиторія та опонент-презентатор (за місцем проведення), розрізняють зовнішню презентацію (різні організації), внутрішню (в рамках однієї установи), а також за традиційною ієрархією по вертикалі (керівник-підлеглий) розрізняють два типи в залежності від напрямку комунікації: низхідну та висхідну презентацію [5, с. 105].

У сфері освіти класифікація за цим типом ознаки не є повною, оскільки комунікативна взаємодія, яка відбувається між учасниками освітнього процесу, є більш варіативною. В залежності від складу аудиторії вектор напрямку комунікативної взаємодії і завдання презентації різні: викладач – студенти (низхідна, найбільш поширена комунікаційна модель – презентація перед навчальною аудиторією); студент – викладач – студенти (кільцева, найбільш поширена комунікаційна модель в освітньому процесі – презентація студента на семінарських, практичних заняттях, колоквиумах); керівник – науково-педагогічні працівники (низхідна комунікаційна модель); науково-педагогічний працівник – керівник – науково-педагогічні працівники (кільцева модель, презентації на вченій, науково-методичній раді, кафедральних засіданнях, нарадах тощо); взаємодія по горизонталі: науково-педагогічний працівник – науково-педагогічні працівники (захист дисертаційних робіт, виступ на конференціях різного рівня, творчих зібраннях); студент – студенти (презентації на студентських конференціях, зборах, засіданнях тощо).

За результатом досягнення мети комунікативна взаємодія може бути успішною або неуспішною. Для цього на початку виступу презентатор має чітко визначити мету спілкування з аудиторією, яка може бути: поінформувати про результати дослідження, виконання плану робіт за заданою тематикою та ін.; переконати, аргументувати, навчити, сформувати певний рівень знань; привернути увагу, зацікавити, стимулювати, активізувати процес пізнання, спонукати до дії та ін.

Важливою умовою успішної презентації є володіння риторичним законом моделювання аудиторії, тобто вміння презентатора активізувати мисленнєво-пізнавальну та почуттєво-емоційну діяльність аудиторії, «щоб не тільки транслятор, але й реципієнт виступав активним суб'єктом. Тому виступ повинен... орієнтуватися на конкретних людей, враховувати їхні особисті мотиви, цілі й настанови» [10, с. 23]. У разі невдалої аргументації

тези, навіть якщо не вдасться промовцю, презентуючи тему, переконати аудиторію, то презентація може бути успішною, якщо оратор був ширим, толерантним, чесним [10, с. 48].

Презентація як публічна промова – це складний мисленнєво-емоційний мовленнєво-комунікаційний процес, у якому розкривається особистість виступаючого через призму понять класичної риторики: логосу (раціонального, логічного викладу теми), етосу (дотримання морально-етичного аспекту як у зовнішньому вираженні, так і в мовленні), пафосу (виклад матеріалу з емоціями, почуттями, ширю).

Презентація є інтеграцією функціональних стилів: наукового, розмовного та офіційно-ділового. Залежно від мети виступу, підготовленості аудиторії презентатор використовує підстили наукового стилю: власне науковий, науково-навчальний, науково-популярний.

Презентація як комунікативна взаємодія між учасниками освітнього процесу реалізується через дві групи каналів передачі інформації: природні (візуальний, аудіальний, кінестичний та ін.), штучні (мультимедіа-технології) [10, с. 63].

Таким чином ефективна комунікативна взаємодія між учасниками освітнього процесу відбувається лише при успішній презентації. Для цього необхідно володіти такими основними вміннями, як: «подати» себе аудиторії, тобто самопрезентувати; володіти комунікативною компетентністю (вербальним та невербальним мовленням), основами ораторського мистецтва, риторичними законами: концептуальним, стратегічним, тактичним, мовленнєвим, ефективної комунікації, системно-аналітичним; мовленнєвим та спілкувальним етикетом; педагогічною майстерністю, зокрема її складовою – педагогічною технікою, інноваційним і технологіям для демонстрації комп'ютерної презентації.

З розвитком сучасних комунікативних технологій презентація стає складовою професійного спілкування науково-педагогічних працівників, чинником саморозвитку, самовдосконалення здобувачів освіти та отримання ними якісної вищої освіти. Презентація як комунікативна взаємодія між учасниками освітнього процесу розвиває у них вміння гідно себе презентувати, сприяє створенню позитивного іміджу для самореалізації, професійного зростання та життєдіяльності в інформаційному, високотехнологічному суспільстві.

Література

1. Гуревич Р.С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі: навч. посіб. / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Л.С. Шевченко; за ред. Гуревича Р.С. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – 309 с.

2. Словник іншомовних слів. / За ред. О.С. Мельничука. – К.: Головна редакція УРЕ, 1977. – 776 с.

3. Нові слова та значення: словник / Ін-т укр. мови НАН України; уклали: Л.В. Туровська, Л.М. Василькова. – К.: Довіра, 2008. – 271 с. – (Словники України).
4. Великий глумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
5. Гончаров Ю.В. Професійна майстерність стендиста виставок: навч. посіб. / Ю.В. Гончаров, Н.Д. Гуріна, Н.М. Кирилко. – К.: Кафедра, 2013. – 312 с.
6. Примак Т.О. PR для менеджерів і маркетингологів [текст]: навч. посіб. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 202 с.
7. Шевчук С.П. Інтерактивні технології підготовки менеджерів: навч. посіб. / С.П. Шевчук, В.А. Скороходов, О.С. Шевчук. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 232 с.
8. Капустянська О.М. Вебінари як нова освітня інформаційно-комунікаційна технологія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/46395/
9. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – [2-ге вид., виправ. і доповн.]. – К.: Алерта, 2011. – 696 с.
10. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: навч. посіб. / В.Г. Пасинок. – К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 184 с.

Кареліна О.В.,

доцент, к.пед.н., доцент кафедри економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені І. Пулюя

Україна, м. Тернопіль

ПРОЦЕСНЕ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ВНЗ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БІЗНЕСУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Характерною рисою сучасних українських реформ є впровадження випробуваних світових управлінських методик. Так із 2013 р. введено в дію ДСТУ ISO 9004:2012 Управління з метою досягнення стійкого успіху організації. Підхід на основі управління якістю. У деяких вищих навчальних закладах впроваджується система управління якістю або окремі її елементи. Студенти, що навчаються за спеціальностями галузі знань «07. Управління та адміністрування» та 051 «Економіка», вивчають названий стандарт управління з метою досягнення стійкого успіху. Ми вважаємо за доцільне розглядати навчальну діяльність майбутніх економістів та менеджерів з точки зору процесного підходу та управляти нею згідно із ДСТУ.